לדוכן (עט) ויברך ברכת כהנים, ויקרא לו אחר, ל ומסיים החזן 'שים שלום'. מ ואם המקרא כון לתפלת שליח צבור מתחלה ועד סוף, (פ) עדיף טפי (פא) שיסיים המקרא שים שלום: **כא** נ אין הכהנים רשאים לנגן בברכת כהנים שנים או שלשה נגונים, משום דאיכא למיחש (פב) לטרוף הדעת, (פג) ואין לנגן (פד) אלא (לח) נגון אחד מתחלה ועד סוף: **כב** * ס משתדלין (פה) שיהא המקרא (לט) ישראל, וכשהחזן כהן יעמד ישראל אצלו * ויקרא כהנים, (פו) ויקרא אותם, (פז) והחזן עומד (מ) ושותק: **כג** ע בשעה שהכהנים מברכים העם, לא יביטו ולא יסיחו דעתם, אלא יהיו עיניהם כלפי מטה (פח) כמו שעומד בתפלה, והעם יכונו לברכה, ויהיו פ פניהם כנגד פני הכהנים, (פט) ולא צ יסתכלו (מא) בהם. הגה: (צ) וגם הכהנים לא יסתכלו בידיהם, (צא) על כן נהגו לשלשל הטלית על פניהם (צב) וידיהם חוץ לטלית. ויש מקומות שנהגו שידיהם בפנים מן הטלית, שלא יסתכלו העם בהם (בית יוסף (ד"ה ונשעה)): **כד** (צג) ק עם שאחורי

ל רש"י שם (ד"ה לא ישא). מ אגור (סי' קעד) לדעת רש"י (שם) ומהר"מ (הגהות מיימוניות תפילה פט"ו אות ו). נ תרומת הדשן (סי' כו). ס טור בשם הרמב"ם (תפילה פי"ד הי"ד). ע רמב"ם פרק (ד') [י"ד] מהלכות תפלה (ה"ז). פ סוטה (ל"ט) [ל"ח] (ע"א). צ חגיגה ט"ז (ע"א). ק סוטה שם (ע"ב).

באר היטב

כא (לח) **נגון אחד**. מזה יש ללמד להחזנים המזמרים ביום טוב 'תתברך צורנו' בנגונים הרבה, דאין עושין יפה: **כב** (לט) **ישראל**. פרוש דלכתחלה משתדלין שיהא השליח צבור ישראל. מגן אברהם (ס"ק לד) בשם הכנסת הגדולה (הגה"ט): (מ) **ושותק**. פרוש עד התחלת שים שלום. ונראה דכאן לא עדיף טפי שיסיים המקרא שים שלום, דדוקא לעיל שהחזן הלך ממקומו ואז בא אחר על מקומו ומקרא, על כן עדיף שהוא יאמר גם שים שלום, מה שאין כן כאן שהחזן עומד על מקומו רק שהוא שותק ואחר עומד אצלו ומקרא, האיך יאמר שים שלום והוא אינו על מקום החזן. ובב"ח (ס"ג) כתב שאף בזה יסים המקרא שים שלום והחזן יאמר קדיש, ולא ראיתי בשום מקום, ואדרבה כמה פעמים בילדותי הייתי אני המקרא אצל השליח צבור שהיה כהן והשליח צבור אומר שים שלום והב"ח חמי ז"ל היה באותו בית הכנסת, וכן עקר. ט"ז (ס"ק יח): **כג** (מא) **בהם**. היינו משום שלא יסיחו דעתם, אף על גב דאמרינן דהמסתכל בכהנים עיניו כהות, היינו דוקא בזמן שבית המקדש קים ומברכים בשם המפרש, אבל בזמן הזה אינו אלא משום הסח הדעת, אם כן לפי זה כל שכן שלא יסתכלו במקום אחר. ומלשון להסתכל משמע דוקא להסתכל

משנה ברורה

היינו שיעקר רגליו לגמרי ויעמד על הדוכן פנים נגד פנים כדין: (עט) **ויברך ברכת כהנים ויקריא לו אחר**. היינו (סה) שיברך ברכת אשר קדשנו וכו', ואחר כך מקריא לו אחר תבה בתבה. (סו) אבל אין לומר שמקריא לו תבת כהנים בתחלה, דהא כיון שאין שם אלא הוא, הרי פסקינן לעיל בסעיף י' דלאחד אינו קורא כהנים: (פ) **עדיף טפי**. קאי (סז) על מבטח הנזכר מתחלה, וקאמר דאף על גב דבמבטח החזן עצמו יורד אחר כך מן הדוכן ומסיים שים שלום, כל זה הוא אם המקרא לא כון לשמע תפלת השליח צבור מתחלה ועד סוף, וכל שכן כששח באמצע, ולכך לא יכול לסיים שים שלום, דהא חסרו לו הברכות שלפניה. אבל אם המקרא כון מתחלה ועד סוף, הרי שומע כעונה, ולכן עדיף טפי שהוא בעצמו יסים גם שים שלום, כדי שלא תהיה התפלה מפסקת בהליכת השליח צבור מהדוכן למקומו לפני התבה. (סח) והוא הדין דצריך שיכון השליח צבור לשמע מה שאומר המקרא שים שלום, דאם לא כן תהיה תפלת השליח צבור מתחלתה עד שים שלום בלבד: (פא) **שיסים המקרא שים שלום**. ודעת הגר"א בבאורו א] דטוב יותר שיסים השליח צבור בעצמו תמיד, וכן בדרך החיים (הלכות יו"ט דיני נשיאת כפים סי"ז) וחיי אדם (ח"א כלל לב סכ"ו) ושארי אחרונים כלם הזכירו בסתמא שיסים החזן בעצמו, ולא הזכירו עצה זו המבארת בשלחן ערוך: **כא** (פב) **לטרוף הדעת**. דעל ידי טרדתם בהשתנות הנגונים לא ידעו איזה פסוק או תבה יתחילו, ואף שמקרין לפניהם כל תבה ותבה, מכל מקום על ידי טרוף דעתם ישכחו גם כן קריאת המקרא: (פג) **ואין לנגן וכו'**. וכן החזנים בכל מקום שמנגנים, לא נכון שינגנו בענין אחד הרבה נגונים [ט"ז (ס"ק טז)]. ג] ועין באליה רבה (ס"ק מד) שהמליץ בעדם: (פד) **אלא נגון אחד וכו'**. ונראה דהוא הדין שלא ינגנו הכהנים כל אחד נגון אחר, דגם בזה יש בלבול: **כב** (פה) **שיהא המקרא ישראל**. כן כתב הרמב"ם (תפילה פי"ד הי"ד), (סט) ואסמכה אקרא שנאמר (במדבר ו כג) 'אמור להם', מכלל שאין המקרא מהם. ולפי זה לפי מנהגנו שהשליח צבור הוא המקרא כמו שכתוב בסעיף י"ג, (ע) ממילא צריך להשתדל לכתחלה שהשליח צבור העובר לפני התבה (עא) לא יהיה כהן: (פו) **ויקרא אותם**. היינו כל ברכת כהנים מלה במלה: (פז) **והחזן עומד ושותק**. פרוש עד גמר ברכת כהנים, אבל משים שלום ואילך יאמר החזן בעצמו. והנה כל דין זה של המחבר (עב) הסכימו האחרונים שאין זה רק לכתחלה אבל כשאין שם מי שיודע להקרות, יקריא הכהן השליח צבור בעצמו: **כג** (פח) **כמו שעומד בתפלה**. שהרי מתפללין שיברך השם יתברך את ישראל [לבוש]: (פט) **ולא יסתכלו בהם**. רצונו לומר לא בפני הכהנים ולא בידיהם. והטעם הוא גם כן כדי שלא יסיחו דעתם מהברכה, ואם כן כל שכן שלא יסתכלו במקום אחר. ומדינא אינו אסור אלא בהסתכלות מרבה שיכול לבוא לידי הסח הדעת, אבל ראיה קצת שרי, דדוקא בזמן המקדש שהיו מברכין בשם המפרש והשכינה היתה שורה על ידיהם היה אסור אפלו ראיה קצת, מה שאין כן בזמן הזה. ומכל מקום נוהגין גם עכשו זכר למקדש שלא להביט בהם כלל: (צ) **וגם הכהנים וכו'**. גם זה משום הסח הדעת וכנזכר לעיל: (צא) **על כן נהגו וכו'**. ומנהג זה יותר נכון [אליה רבה (ס"ק מו) והגר"א ושארי אחרונים]: (צב) **וידיהם חוץ לטלית**. בדרכי משה (אות טו) מוסיף שגם העם נוהגין לכסות פניהם בטלית, כדי שלא יוכלו להסתכל בידי הכהנים: **כד** (צג) **עם שאחורי הכהנים**. היינו (עג) אפלו אינו אחוריהם ממש, אלא משוכים לצדדים, כיון שעל כל פנים הוא מאחוריהם, אינו בכלל

באור הלכה

דוקא], מכל מקום בעקר הדין אפשר שדינו דין אמת:

כב * **משתדלין שיהא המקרא ישראל. עין במשנה ברורה** (ס"ק פה) **והוא מדברי המגן אברהם** (ס"ק לד). **ומכל מקום אינו מוכח כן בדברי המחבר, דאפשר דכונתו רק על המקרא שמשתדלין שיהיה ישראל, אבל לא קפדינן אפלו לכתחלה להשתדל שיהיה השליח צבור דוקא ישראל כדי שיהיה הוא בעצמו המקרא**, [ואף דמדברי **הבית יוסף** (ד"ה ירושלמי ובלבד) משמע הכי, אמנם מלשון הרמב"ם (תפילה פי"ד הי"ד) **שהעתיקו** המחבר אינו מכרח כלל, ובלאו הכי דברי הבית יוסף מגמגמין כמו **שהקשה הט"ז** (ס"ק יז)], ד] ומה אכפת לנו אם יהיה אחר המקרא. ומה **שהזכר במדרש** (ספרי נשא פיסקא לט) מלמד שהשליח צבור אומר לכהנים על כל דבור ודבור, **אפשר דאורחא** דמלתא נקט, וכן מוכח לעניות דעתי בבאור **הגר"א שהוא מפרש הכי**:

* **ויקרא כהנים. עין באליה רבה סעיף קטן** מ"א בשם כנסת הגדולה (הגב"י) ה] **שיאמר גם כן אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו וכו', וכן כתב מגן אברהם** סעיף קטן ע"א משמו. **ובספר חמד משה** (סק"י) **כתב דלא מצרכינן** לעיל בסעיף י' **לאמר אלהינו** ואלהי אבותינו **אלא בשליח צבור**, כדי שיוכל לאמר מלת כהנים ולא יהיה הפסק כמבאר בפוסקים, **וכיון שאינו שליח צבור יוכל לקרות**

שער הציון

(סה) לבוש (סכ"א): (סו) בגדי ישע: (סז) ב] **אבל באינו מבטח לא מהני עצה זו**, כן כתב הט"ז (ס"ק טו) ושארי אחרונים: (סח) **ב"ח** (סי"ג) ומגן אברהם (ס"ק לג): **כב** (סט) כן כתבו האחרונים דהוא **אסמכתא בעלמא**, **ודלא** כט"ז (סי"ז): (ע) מגן אברהם (ס"ק לד) בשם כנסת הגדולה (הגה"ט). **ועין בבאור הלכה** (ד"ה משתדלין): (עא) **אבל לוי לכלי עלמא מתר לכתחלה** [**חמד משה**]: (עב) אליה רבה (ס"ק לט) ופרי חדש ומאמר מרדכי (ס"ק לא) **ונהר שלום** (סק"ז) **וחמד משה** (סק"ו), **דלא** כט"ז (ס"ק יז) **שכתב** דאם אין ישראל **מקריא יברכו בלי הקראה**, וגם הגר"ז (סל"ד) **כתב שהעקר** דלא כט"ז: **כד** (עג) כל הפוסקים:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (שם) **כתב כשו"ע** שיעמוד המקרא לפני התיבה מיד אחר ולך נאה להודות ויאמר או"א ברכנו כו' **ויסיים שם** שים שלום. **ב]** בשו"ע הרב (סל"ב) הביא ב' דעות בזה, יש **אומרים דאפילו באינו** מובטח ישא הש"צ את כפיו, והוא שהמקרא הוא מובטח לחזור לשים **שלום, וגם שיוכל** לכוין לתפילת הש"צ עד שים שלום ולא יטרידנו מה שיצטרך **להקרות לש"צ, ויש אוסרין** עד שיהיה הש"צ מובטח, אך עכשיו שמתפללים מתוך **הספר כולם מובטחים. ג]** ובשו"ע הרב (סל"ה) כתב כהט"ז. **ד]** בשו"ע הרב (סכ"ב) כתב: **לכתחילה נכון שיהיה** הש"ץ מקרא אותם, לפי שברכת כהנים היא מכלל התפילה **לכן טוב שיאמרנה** המתפלל. ובסל"ב כתב: ולפי שלכתחלה נכון שהש"ץ יהיה **מקרא ברכת כהנים** כמ"ש למעלה לפיכך משתדלין לכתחלה שיהיה הש"ץ ישראל. **ה]** **בשו"ע הרב** (סל"ד) **כתב** כהמג"א והא"ר.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת נְשִׂיאַת כַּפַּיִם סִימָן קכח

ר שם. ש שם (מ).

הַכֹּהֲנִים (צד) אֵינָם בִּכְלַל בְּרָכָה, (צה) * אֲבָל מִלְּפָנֶיהָם (מנ) וּבְצִדֵּיהֶם * אֲפִלּוּ מְחִצָּה שֶׁל בַּרְזֶל אֵינָהּ מַפְסֶקֶת. וּלְאַחֲרֵיהֶם נַמִּי, (צו) * אִם הֵם אֲנוּסִים, כְּגוֹן עַם שֶׁבַּשָּׂדוֹת שֶׁהֵם טְרוּדִים בִּמְלַאכְתָּן וְאֵינָם יְכוֹלִים לָבֹא, הֵם בִּכְלַל הַבְּרָכָה: **כה** [ר]בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁכֻּלָּהּ כֹּהֲנִים, אִם אֵין שָׁם אֶלָּא עֲשָׂרָה (צז) כֻּלָּם עוֹלִים לְדוּכָן, לְמִי מְבָרְכִין, (צח) לַאֲחֵיהֶם (מג) שֶׁבַּשָּׂדוֹת, וּמִי עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אָמֵן, (צט) הַנָּשִׁים וְהַטַּף, וְאִם יֵשׁ שָׁם (ק) * יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה, הַיְתֵרִים מֵעֲשָׂרָה יַעֲלוּ וִיבָרְכוּ, (קא) וְהֶעֱשָׂרָה עוֹנִים אַחֲרֵיהֶם (מד) אָמֵן: **כו** [ש]בְּשָׁעָה

בְּאוּר הֲלָכָה

כֹּהֲנִים בִּכְלָלָם, וְגַם הַשְּׁלִיחֵי צִבּוּר לֹא יֹאמַר כֵּיוָן שֶׁלֹּא יִקָּרֵא הוּא הַפְסוּקִים, **וְהֵבִיאוּ הַפְּרִי מְגַדִּים** (משׁ"ז ס"ק יח):

כד * אֲבָל מִלְּפָנֶיהָם וּבְצִדֵּיהֶם וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק צה). **וְדַע דְּאַף עַל פִּי שֶׁכָּתְבְנוּ דְּצִדֵּיהֶם מַמָּשׁ הֵם בִּכְלַל בְּרָכָה כְּמוֹ צְדָדִין שֶׁלָּנוּ, א]מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ חִלּוּק בֵּינֵיהֶם, וְהוּא דְּכִצְדָדִין שֶׁלָּנוּ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה פָּנָיו לְצַד מִזְרָח דַּוְקָא, וּבִצְדָדִין מַמָּשׁ מִסְתַּבְּרָא דְּאֵינוֹ מוּעִיל לְצַד מִזְרָח, דְּפָנִים נֶגֶד פָּנִים יִלְפְּנִין בְּגִמָּרָא** (סוטה לח.) מֵ'אֱמוֹר לָהֶם' (במדבר ו כג) דְּאָדָם שְׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ, **וְזֶה לֹא שָׁכִיחַ כְּלָל שֶׁשְּׁנֵי אֲנָשִׁים יֵשְׁבוּ בְּשָׁוֶה מַמָּשׁ וּמְדַבְּרִים וְזֶה יִהְיֶה פָּנָיו פּוֹנֶה לְצַד מִזְרָח וְזֶה יִהְיֶה פָּנָיו פּוֹנֶה לְצַד מַעֲרָב,** [כָּל זֶה לְמַדְתִּי מִתּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ בַּעַל הַשַּׁ"ז (סק"כ), וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְדַחוֹת קְצָת, מִכָּל מָקוֹם הָאֱמֶת כֵּן הוּא]. **אֲבָל יְצַדֵּד פָּנָיו לְצַד דָּרוֹם כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ פָּנָיו נוֹטִים נֶגֶד פְּנֵי הַכֹּהֲנִים. וְאִפְשָׁר דְּאַפִּלּוּ עוֹמֵד בְּשָׁוֶה עִם פְּנֵי הַכֹּהֲנִים דְּהַיְינוּ פָּנָיו לְצַד מַעֲרָב, גַּם כֵּן בִּכְלַל בְּרָכָה הוּא,** דְּזֶה הוּא גַּם כֵּן בִּכְלַל מַאֲמָרָם כְּדַרְכּוֹ שֶׁאוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ, דְּמִצּוּי כָּפָּה פְּעָמִים שְׁכֵנֵי אָדָם יוֹשְׁבִים בְּשָׁוֶה וּמְדַבְּרִים:

*** אֲפִלּוּ מְחִצָּה שֶׁל בַּרְזֶל וְכוּ'.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק מז) **שֶׁכָּתַב** דִּלְפִי מַה דְּאִיתָא לְעֵיל בְּסִימָן נ"ה סָעִיף כ' לְעִנְיַן עֲגֵינַת קִדּוּשׁ וּקְדֻשָּׁה וְאָמַן דְּכָעִנְיָן **שֶׁלֹּא יְהֵא טִנּוּף מַפְסִיק,** הוּא הַדִּין בָּזֶה. **וְהִנֵּה עַתָּה שָׁצָא לְאוֹר סֵפֶר הָאֶשְׁכּוֹל, מָצָאתִי שֶׁכָּתַב בְּהַדְיָא** אַחַר שֶׁהֵבִיא דַּעַת רַב אַחַאי גְּאוֹן דְּטִנּוּף מַפְסִיק, כָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וַחֲזִי לֵן דְּזַקָא לַעֲנוֹת אָמֵן הֲוֵי הֶפְסֵק, **אֲבָל לְעִנְיַן בִּרְכַּת כֹּהֲנִים לָעֶם שֶׁבַּשָּׂדוֹת שֶׁאֵינָם צְרִיכִין לַעֲנוֹת, לֹא הֲוֵי הֶפְסֵק. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְאוּלַי כַּוָּנַת הָאֵלִיָּה רַבָּה הֵיכָא שֶׁצָּרִיךְ לַעֲנוֹת אָמֵן, כְּגוֹן שֶׁעוֹמֵד בַּחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת, אוֹ מִבַּחוּץ אַךְ שֶׁהָיָה בְּסִמּוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְעַיֵּן:**

*** אִם הֵם אֲנוּסִים וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק צו), וְהוּא מִפְּרוּשׁ רַשׁ"י (שם ד"ה דלא). **וְדַע דִּלְפִי זֶה נִרְאֶה דְּהָא דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס** (שם) **עַם שֶׁאֲחוֹרֵי הַכֹּהֲנִים, לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא דְּהוּא הַדִּין אִם הוּא בָּעִיר וְיוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ גַּם כֵּן אֵינוֹ בִּכְלַל בְּרָכָה,** ב]**וַאֲפִלּוּ בֵּיתוֹ הָיָה עוֹמֵד נֶגֶד פְּנֵי הַכֹּהֲנִים,** מִדְּאֵין הַבְּרָכָה חֲשׁוּבָה לְפָנָיו לָבוֹא וְלִשְׁמֹעַ. וְכֵן מִשְׁמַע בְּשֻׁלְחֲנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה (לה.) דְּמִדָּמֶה הַגְּמָרָא בִּרְכַּת כֹּהֲנִים לְדִין הַתְּפִלָּה עַיֵּן שָׁם, וּבִתְפִלָּה בְּוַדַּאי לֹא מְהַנֵּי בְּאֹפֶן זֶה, עַיֵּן שָׁם בְּרִי"ף (יב.), וְכֵן מִשְׁמַע קְצָת בְּסוֹטָה ל"ח עַמּוּד ב' בְּתוֹסָפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל הָא דַּאֲנִיסֵי שֶׁלֹּא חִלְקוּ בָּזֶה. **וּמַה דְּאִיתָא בְּטוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ דִּלְפָנֵיהֶם וּבְצִדֵּיהֶם הֵם בִּכְלַל בְּרָכָה אֲפִלּוּ לֹא אֲנִיסִי, הַיְנוּ דְּקִשְׁהוּא עוֹמֵד בְּסָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מִבַּחוּץ שֶׁשּׁוֹמֵעַ הַבְּרָכָה וְחָפֵץ לְהִתְבָּרֵךְ, אַף שֶׁלֹּא הָיָה אָנוּס בְּדָבָר שֶׁהָיָה יָכוֹל לָבוֹא מִבִּפְנִים, אַף עַל פִּי כֵן הוּא בִּכְלַל בְּרָכָה, כֵּיוָן שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל כָּל פָּנִים נֶגֶד פְּנֵי הַכֹּהֲנִים אוֹ בְּצִדֵּיהֶם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּצִנְעָנִנוּ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לֵילֵךְ לִשְׁמֹעַ, הוּא בִּכְלַל עַם שֶׁאֲחוֹרֵי הַכֹּהֲנִים, וְלֹא נָקַט הַגְּמָרָא אֲחוֹרֵי הַכֹּהֲנִים אֶלָּא לְרַבּוֹתָא דְּאֲפִלּוּ הוּא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְעוֹנֶה אָמֵן אֵינוֹ בִּכְלַל הַבְּרָכָה,** כֵּיוָן שֶׁהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לָבוֹא נֶגֶד פָּנֶיהָם כַּדָּת וְכִדְפָרֵשׁ רַשׁ"י. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּגַם רַשׁ"י רָמַז לָזֶה בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל דִּלְא אֲנִיסֵי, וּפֵרֵשׁ הָעוֹמְדִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְכוּ', וְכֵן מִשְׁמַע קְצָת בְּסוֹטָה שָׁם בְּרָמְכִין לְמִי מְבָרְכִין לַאֲחֵיהֶם שֶׁבַּשָּׂדוֹת וְשֶׁבַּדְּרוֹמוֹת, וְהַלֹּא זֶה הֶעְנֵק קַאֵי עַל אַחֵיהֶם שֶׁבַּשָּׂדוֹת דַּאֲנִיסֵי, וְיִדּוּעַ דְּצְדָדִים וְדָרוֹם הֵם בִּכְלַל צְדָדֵיהֶם שֶׁהוּא כְּמוֹ לְפָנֵיהֶם, וַאֲפִלּוּ הָכִי אִי לָא אֲנִיסֵי לָא הָיָה בִּכְלַל בְּרָכָה, מִדְּאִינוּ מַשָּׂה אָזְנוֹ לָבוֹא לִשְׁמֹעַ הַבְּרָכָה, וְעַיֵּן בְּפָרִישָׁה (ס"ק לה). וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי כְּתַב הַשּׁוּר כֵּן, וְאַף שֶׁמִּשְׁטַחִיּוּת דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע לְהָאוֹרָה שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵינוּ, אֲכָן עִקַּר הַדְּבָרִים מוֹכִיחִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וּבְפֶרֶט הַגְּיוֹן הַנַּ"ל, וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב אַף דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁכָּתַבְנוּ. וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּמִאִירִי בְּסוֹטָה (שם בית הכנסת) **שֶׁמִּשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ:**

כה * יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה. מִלְּשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע אֲפִלּוּ יֵשׁ רַק אֶחָד עֶשֶׂר [הַיְינוּ עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר], הָאֶחָד מְבָרֵךְ וְהֶעֱשָׂרָה יַעֲנוּ אָמֵן, [הַיְינוּ דְּשְׁלִיחַ צִבּוּר מִצְטָרֵף גַּם כֵּן עִם הַתִּשְׁעָה הָעוֹנִין אָמֵן אִם הוּא בָּטוּחַ שֶׁיִּחָזֵר לְתִפְלָתוֹ, דְּרַשַּׁאי לַעֲנוֹת אָמֵן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ע"א], וְלִכְאוֹרָה

בֵּאוּר הַיַּטֵּב

הַרְבֵּה אָסוּר אֲבָל רְאִיָּה בְּעָלְמָא לֹא מִסְתָּבַר, אַף נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְהִסְתַּפֵּק כְּלָל. וְאִפְשָׁר דִּבְעִדֵי קִדְקֵד, דְּהָתָם אֲפִלּוּ רְאִיָּה בְּעָלְמָא הֲרֵי אִסּוּרָה מְשׁוּם בְּזוּי הַשְׁכִּינָה. מִגַּן אַבְרָהָם (ס"ק לה): **כד** (מב) **וּבְצִדֵּיהֶם.** הֵיינוּ צְדָדִים שֶׁלְּפָנֵינוּ, אֲבָל צְדָדִים שֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם כְּגוֹן אוֹתָם הָעוֹמְדִים בְּכֹתֶל מִזְרְחִי הָאַרוֹן הַקֹּדֶשׁ בּוֹלֵט קְצָת לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְהַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים לְפָנָיו, אֵינָן בִּכְלַל בְּרָכָה. וּבְ"ח (סט"ז) כָּתַב בָּזֶה הַהֶפֶר, דְּצָכְשָׁו כֵּיוָן שֶׁכָּל אֶחָד קוֹנֶה מָקוֹם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת חָשׁוּבִים אֲנוּסִים, דְּאִינוּ רָשַׁאי לֵילֵךְ לִמְקוֹם הַכֹּהֲנִים וְלִדְחוֹת חֲבֵרוֹ מִמְּקוֹמוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְאֵין זֶה מַסְפִּיק, דְּיכוֹלִים לֵילֵךְ לִמְקוֹם הַכֹּהֲנִים שֶׁהוּא פָּנוּי, אוֹ לְהִתְרַחֵק מִעֵט מִכֹּתֶל מִזְרְחִי שֶׁיִּהְיֶה בְּצִדֵּי הַכֹּהֲנִים, אוֹ לַעֲמֹד בְּאֶמְצַע

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּרָכָה, וַאֲפִלּוּ אֵינוֹ מַפְסִיק מִידֵי בֵּינָם לְבֵין הַכֹּהֲנִים: **(צד) אֵינָם בִּכְלָל בְּרָכָה.** דְּכְעִינַן דַּוְקָא פָּנִים כְּנֶגֶד פָּנִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ל"ז: **(צה) אֲבָל מִלְּפָנֵיהֶם וּבְצִדֵּיהֶם וְכוּ'.** פְּרוּשׁ לֹא מִבַּעְיָא אִלּוּ שֶׁהֵם מִלְּפָנֵי הַכֹּהֲנִים מְשׁוּכִים לַצְּדָדִים פְּשִׁיטָא דִּבְכְלַל בְּרָכָה הֵם, (עד) אֶלָּא אֲפִלּוּ כְּנֶגֶד צְדָדֵי הַכֹּהֲנִים מַמָּשׁ אֲפִלּוּ הָכִי בִּכְלַל בְּרָכָה הֵם, וּצְדָדִים שֶׁלְּאַחֲרָיו כְּבָר כָּתַבְנוּ (ס"ק צג) דְּאֵינוֹ בִּכְלַל בְּרָכָה. וּלְפִי זֶה אוֹתָן הָעוֹמְדִים (עה) בְּכֹתֶל מִזְרְחִי וְהָאָרוֹן הַקֹּדֶשׁ בּוֹלֵט קְצָת לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְהַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים לְפָנָיו, אֵינָן בִּכְלַל בְּרָכָה. וְהַבַּ"ח (סט"ז) הֵלַיץ בַּעֲדָם דְּעָכְשָׁו שֶׁכָּל אֶחָד קוֹנֶה מָקוֹם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת חֲשׁוּבִים כַּאֲנוּסִים, דְּאֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ לִדְחוֹת אֶת חֲבֵרוֹ מִמְּקוֹמוֹ. אֲבָל אֵין זֶה מַסְפִּיק, דִּבְקַל יוּכַל לִמְצֹא מָקוֹם פָּנוּי לַעֲמֹד בְּצִדֵּי הַכֹּהֲנִים אוֹ בְּאֶמְצַע בֵּית הַכְּנֶסֶת עַל הַבִּימָה, אוֹ בְּרוּחַ מַעֲרָבִית שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת [כֵּן כָּתְבוּ (פו) הָאַחֲרוֹנִים]: **(צו) אִם הֵם אֲנוּסִים וְכוּ'.** אֲבָל בְּלֹא אֲנוּסִים, אֲפִלּוּ עוֹמְדִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא שֶׁהֵם אֲחוֹרֵי הַכֹּהֲנִים אֵינָם בִּכְלַל בְּרָכָה, דְּמַרְאִים בְּעַצְמָם שֶׁאֵין הַבְּרָכָה חֲבִיבָה לָהֶם, מִדְּלֹא הָלְכוּ לְקַבֵּל הַבְּרָכָה פָּנִים אֶל פָּנִים: **כה (צז) כֻּלָּם.** הַיְינוּ לְבַד מִשְׁלִיחַ צִבּוּר, (עו) שֶׁאַף שֶׁהוּא כֹּהֵן הֲרֵי קַיְמָא לָן לְעֵיל בְּסָעִיף כ' דִּשְׁלִיחַ צִבּוּר כֹּהֵן וְיֵשׁ שָׁם כֹּהֲנִים אֲחֵרִים לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו אַף שֶׁהוּא מֻבְטָח לַחֲזֹר לִתְפִלָּתוֹ, אֶלָּא יִהְיֶה הוּא הַמְּקָרֵא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן פ"ז דְּאִם אֵין יִשְׂרָאֵל לְהַקְרוֹת יָכוֹל כֹּהֵן לְהַקְרוֹת: **(צח) לַאֲחֵיהֶם שֶׁבַּשָּׂדוֹת.** וְלֹא קָאָמַר לָנָשִׁים וְטַף, (עמ) דְּלֹא חֲשִׁיבִי לְבָרְכָם לְחוּדַיְהוּ, אֲבָל גַּם הֵם בִּכְלַל הַבְּרָכָה: **(צט) הַנָּשִׁים וְהַטַּף.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אִם יָשְׁנָם שָׁם, (עט) וְאִם אֵינָם שָׁם גַּם כֵּן נוֹשְׂאִין כַּפַּיִם, דַּעֲנִיַּת אָמֵן אֵין מְעַכֵּב אֶת הַבְּרָכָה: **(ק) יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה וְכוּ'.** הַשַּׁעַם דִּכְיָון שֶׁיֵּשׁ עֲשָׂרָה גְּדוֹלִים שֶׁיּוֹכְלוּ לַעֲנוֹת אָמֵן עַל הַבְּרָכָה, מוּטָב שֶׁיִּתְקַיְּמוּ שְׁנֵיהֶם, וְיִהְיוּ מִקְצָתָן עוֹלִין וְהֶעֱשָׂרָה יַעֲנוּ אָמֵן: **(קא) וְהֶעֱשָׂרָה עוֹנִים**

בֵּית הַכְּנֶסֶת. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק לח). וְטַ"ז (סק"כ) כָּתַב הָתָם בָּזֶה דְּכֵיוָן שֶׁהָאָרוֹן הַקֹּדֶשׁ מְחִבָּר לְכֹתֶל, הֲרֵי כְּאִלּוּ הֵיוּ הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים מִמַּשׁ סָמוּךְ לְכֹתֶל כֵּיוָן שֶׁעוֹמְדִים סָמוּךְ לַאָרוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְאִם כֵּן הֲרֵי הַכֹּל לְצַדְדֵי הַכֹּהֲנִים, עַיֵּן שָׁם. הָעוֹמְדִים אֵצֶל הַכֹּתֶל דְּרוֹמִי אוֹ צְפוֹנִי לֹא יַהַכְּפוּ פְּנֵיהֶם לַכֹּתֶל, אֶלָּא לְצַד הַכֹּהֲנִים, דִּבְעֵינַן פָּנִים כְּנֶגֶד פָּנִים. ט"ז (שם): **כה (מג) שֶׁבַּשָּׂדוֹת.** וְהָא דְּלֹא אָמְרִינַן דִּמְבָרְכִים לְנָשִׁים וְטַף כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אַחַר כָּךְ לְעִנְיַן אָמֵן, דִּכְתִיב (במדבר ו כג) 'כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. בַּ"ח (סי"ז). עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק לז): **(מד) אָמֵן.** כֵּיוָן דְּהָעוֹנִים כֹּהֲנִים, לֹא חֲשִׁיבִי בְּצִיר מֵעֲשָׂרָה. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּסָעִיף א' דְּהָעוֹנִים יִשְׂרָאֵלִים, אֲפִלּוּ בְּצִיר מֵעֲשָׂרָה

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (סל"ז) כתב דבכל אופן צריך להחזיר פניהם כלפי הכהנים. **ב]** ובשו"ע הרב (סל"ז) כתב: אבל כל מי שהוא בעיר ויכול לבוא לבית הכנסת לקבל הברכה פנים אל פנים כדת של תורה ואינו בא וכו', אינו בכלל ברכה אם הוא אחורי הכהנים. משמע שאם הוא נגד פני הכהנים הוי בכלל ברכה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁמְּבָרְכִין (קב) אֵין לוֹמַר שׁוּם (מה) פָּסוּק, אֶלָּא יִשְׁתְּקוּ וִיכַוְּנוּ לַבְּרָכָה. הַגָּה: וּמִכָּל מָקוֹם עַכְשָׁו שֶׁהַכֹּהֲנִים מַאֲרִיכִין הַרְבֵּה בִּנְגוּנִים, נָהֲגוּ גַּם כֵּן לוֹמַר פְּסוּקִים, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן נ״ז (ס״א) לְעִנְיַן בָּרְכוּ, אַךְ יוֹתֵר טוֹב (קג) שֶׁלֹּא (מו) לְאָמְרָם (דברי עצמו): **כז** (קד) [ת]כֹּהֵן אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהוֹסִיף מִדַּעְתּוֹ יוֹתֵר עַל הַשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִים שֶׁל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים, (קה) * וְאִם הוֹסִיף, עוֹבֵר עַל 'בַּל תּוֹסִיף': **כח** [א]כֹּהֵן שֶׁנָּשָׂא כַּפָּיו, וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחֵר וּמָצָא צִבּוּר שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְבִרְכַּת כֹּהֲנִים, (קו) יָכוֹל לִשָּׂא אֶת כַּפָּיו פַּעַם (מז) אַחֶרֶת: **כט** [ב]כֹּהֵן שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן וּמָצָא צִבּוּר מִתְפַּלְּלִין, (קז) נוֹשֵׂא כַּפָּיו וְאֵין הַתְּפִלָּה (מח) מְעַכַּבְתּוֹ: **ל** * [ג]מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ

ת רֹאשׁ הַשָּׁנָה כ״ח (ע״ב). א שָׁם. ב הַגָּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת (תפילה פט״ו אות ה) וְרַבִּי דָּוִד אַבּוּדְרָהָם (הל׳ שמונה עשרה). ג מְגִלָּה כ״ד (ע״ב).

בְּאֵר הֵיטֵב

סַגֵּי, וְעַיֵּן ט״ז (ס״ק כג): **כו** (מה) **פָּסוּק.** וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת פֶּרֶק אֵלּוּ נֶאֱמָרִין (סוטה מ. ד״ה כל), דְּאַף עַל גַּב דְּמַאן דַּחֲזָא חֶלְמָא אוֹמֵר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ׳, מִשּׁוּם סַכָּנָה הִתִּירוּ, שֶׁמָּא צָרִיךְ רְפוּאָה לַחֲלוֹמוֹ. וּבִתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ כז) כָּתַב דְּמָה שֶׁאָמַר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ׳, דְּהַיְנוּ דַּוְקָא בְּשָׁעָה שֶׁמַּאֲרִיכִין בְּכ״ף שֶׁל 'וְיִשְׁמְרֶךָ', וּבְ'וִיחֻנֶּךָּ', וּבְלָמֶ״ד שֶׁל 'שָׁלוֹם': (מו) **לְאָמְרָם.** וְכֵן כָּתַב מְנַחֵם עֲזַרְיָה סִימָן צ״ה וְכֵן כָּתְבוּ הַבַּ״ח (סי״ח) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״ט) וּפְרִי חָדָשׁ וְשִׁיָּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ז). וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק לט) דְּהָאוֹמְרָן יֹאמְרָן בְּשָׁעָה שֶׁהַחַזָּן מַקְרֵא הַתֵּבָה, וְכֵן כָּתַב הַטַּ״ז (ס״ק כה). אַךְ רָאִיתִי שַׁעֲרוּרִיָּה שֶׁהֶמוֹן עַם צוֹוְחִין הַפְּסוּקִים בְּקוֹל גָּדוֹל, וְאַחַר כָּךְ חוֹזְרִין וְצוֹוְחִין מִ'יְבָרֶכְךָ' עַד הַתֵּבָה שֶׁעוֹמֵד בּוֹ, וְלֹא יָכוֹל לִשְׁמֹעַ קוֹל שֶׁל כֹּהֲנִים בִּשְׁבִיל קוֹלָם, וְלָאו שַׁפִּיר עָבְדֵי וְרָאוּי לְבַטְּלָם. נִשְׁאַלְתִּי אִם מֻתָּר לִקְרוֹת הַפָּרָשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים מְבָרְכִים לָעָם. וְהֵשַׁבְתִּי דְּאֵינוֹ מֻתָּר, אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר דְּמֻתָּר לִקְרוֹת הַפָּרָשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בְּשָׁעָה שֶׁהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר קוֹרֵא הַפָּרָשָׁה בְּסֵפֶר תּוֹרָה, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר בְּבִרְכַּת כֹּהֲנִים. שִׁיָּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ח) וּפְרִי חָדָשׁ: **כח** (מז) **אַחֶרֶת.** דְּלֵיכָּא 'בַּל תּוֹסִיף' בַּעֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה שְׁתֵּי פְּעָמִים, אֲבָל אֵין בּוֹ חִיּוּב אֲפִלּוּ אִם הוּא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת כְּשֶׁקּוֹרִין 'כֹּהֲנִים', כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נָשָׂא כַּפָּיו פַּעַם אַחַת. תּוֹסָפוֹת (ר״ה כח: ד״ה הכא). וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת גִּנַּת וְרָדִים (או״ח) כְּלָל א׳ סִימָן י״ג וּבִתְשׁוּבַת זֶרַע אַבְרָהָם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן י״ב (הא׳): **כט** (מח) **מְעַכַּבְתּוֹ.** וְאִם יִרְאֶה שֶׁאִם יַעֲלֶה לַדּוּכָן יַעֲבוֹר זְמַן תְּפִלָּה, יֵלֵךְ חוּץ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְיִתְפַּלֵּל, אֲבָל אִם אָמְרוּ לוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְכוּ׳. דְּאַף עַל גַּב דְּקַיְמָא לָן לְעֵיל בְּסָעִיף א׳ דִּנְשִׂיאַת כַּפַּיִם בַּעֲשָׂרָה וְהַכֹּהֲנִים מִן הַמִּנְיָן וְנִמְצָא שֶׁאֵין כָּאן עֲשָׂרָה עוֹנִים וַאֲפִלּוּ הָכִי שַׁפִּיר דָּמֵי, שָׁאנֵי הָתָם דְּכֵיוָן דְּעִקַּר בִּרְכַּת כֹּהֲנִים עַל יִשְׂרָאֵל נֶאֶמְרָה, חֲשִׁיבֵי אֲפִלּוּ בִּפְחוֹת מֵעֲשָׂרָה, (פ) וַאֲפִלּוּ יֵשׁ שָׁם רַק יִשְׂרָאֵל אֶחָד כֻּלָּם עוֹלִים לַדּוּכָן וּמְבָרְכִין לְיִשְׂרָאֵל זֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנִדּוֹן דִּידָן שֶׁכֻּלָּם כֹּהֲנִים, לֹא חֲשִׁיבֵי לְבָרְכָם לְחוּדַיְהוּ אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עֲשָׂרָה שֶׁיְּקַבְּלוּ הַבְּרָכָה וְיַעֲנוּ אָמֵן: **כו** (קב) **אֵין לוֹמַר וְכוּ׳.** דִּכְלוּם יֵשׁ עֶבֶד שֶׁמְּבָרְכִין אוֹתוֹ וְאֵינוֹ מַאֲזִין: (קג) **שֶׁלֹּא לְאָמְרָם.** וְכֵן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּכֵן עִקָּר. וְכָתְבוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק לט) וְהַטַּ״ז (ס״ק כה) דְּהָאוֹמְרָן יֹאמַר בְּשָׁעָה שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר מַקְרֵא לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים, וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק מט) מְגַמְגֵּם גַּם בָּזֶה עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הִנְהִיג הַגְּרַ״א שֶׁלֹּא לְאָמְרָן [מַעֲשֶׂה רַב (סי׳ קסו)]. וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לוֹמַר הַפְּסוּקִים בְּקוֹל כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין הֶהָמוֹן, וּבִפְרָט מַה שֶׁחוֹזְרִין הַמִּלּוֹת מִתֵּבַת 'יְבָרֶכְךָ' וּלְהַלָּן, וְזֶהוּ טָעוּת, שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּשׁוּם מָקוֹם מִנְהָג זֶה [אֵלִיָּה רַבָּה (שם)]: **כז** (קד) **כֹּהֵן אֵינוֹ וְכוּ׳.** לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (ר״ה כח:) 'שֶׁלֹּא יֹאמַר הוֹאִיל וְנָתְנָה תּוֹרָה רְשׁוּת לְבָרֵךְ אוֹסִיף בְּרָכָה אַחַת מִשֶּׁלִּי כְּגוֹן 'ה׳ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים' וְגוֹ׳ (דברים א יא), תַּלְמוּד לוֹמַר (שם ד ב) 'לֹא תֹסִפוּ'. וּמַסִּיק שָׁם הַגְּמָרָא דַּאֲפִלּוּ כְּבָר סִיֵּם כָּל בִּרְכוֹתָיו גַּם כֵּן עוֹבֵר בְּלָאו, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הוֹסִיפָהּ בְּאֶמְצַע הַבְּרָכוֹת. וְדַוְקָא לְהוֹסִיף פָּסוּק אַחֵר אָסוּר, אֲבָל לוֹמַר בִּרְכַּת כֹּהֲנִים כַּמָּה פְּעָמִים אֵינוֹ מִשּׁוּם 'בַּל תּוֹסִיף', דְּלֹא שַׁיָּךְ 'בַּל תּוֹסִיף' בַּעֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה שְׁתֵּי פְּעָמִים [אַחֲרוֹנִים]: (קה) **וְאִם הוֹסִיף וְכוּ׳.** וְהוּא הַדִּין אִם גָּרַע מֵהַבְּרָכוֹת עוֹבֵר מִשּׁוּם 'בַּל תִּגְרַע': **כח** (קו) **יָכוֹל לִשָּׂא אֶת כַּפָּיו.** כַּנַּ״ל (ס״ק קד) דְּלֵיכָּא 'בַּל תּוֹסִיף' בַּעֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה שְׁתֵּי פְּעָמִים. וּמִכָּל מָקוֹם (פא) חִיּוּבָא לֵיכָּא עָלָיו, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נָשָׂא כַּפָּיו בְּיוֹם זֶה, וְכַנִּזְכָּר לְעֵיל בְּסָעִיף ג׳. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״א דְּאַף עַל גַּב דְּאֵינוֹ מְחֻיָּב לִשָּׂא כַּפָּיו כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם אֶחָד, מִכָּל מָקוֹם כָּל פַּעַם שֶׁנּוֹשֵׂא כַּפָּיו (פב) הוּא מְבָרֵךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתוֹ וְכוּ׳. כֹּהֵן הַמִּתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אִם אֵין שָׁם כֹּהֵן אַחֵר בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, צָרִיךְ לְהַפְסִיק (פג) וְלַעֲלוֹת לַדּוּכָן, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְבַּטֵּל הַנְּשִׂיאַת כַּפַּיִם, וְאַחַר שֶׁיִּגְמֹר הַנְּשִׂיאַת כַּפַּיִם יֵרֵד מֵהַדּוּכָן וְיִגְמֹר תְּפִלָּתוֹ. וְאִם יֵשׁ שָׁם כֹּהֵן אַחֵר אֵינוֹ פּוֹסֵק מִתְּפִלָּתוֹ, אִם לֹא שֶׁאָמְרוּ לוֹ עֲלֵה לַדּוּכָן אוֹ טֹל יָדֶיךָ, דְּאָז אֲפִלּוּ יֵשׁ שָׁם כֹּהֲנִים אֲחֵרִים (פד) צָרִיךְ לְהַפְסִיק וְלַעֲלוֹת. וְכָל מָקוֹם דְּמַפְסִיק בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה כְּדֵי לַעֲלוֹת לַדּוּכָן, צָרִיךְ לַעֲקֹר רַגְלָיו קְצָת בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה כְּשֶׁאוֹמֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר רְצֵה, אֲבָל אִם לֹא עָקַר רַגְלָיו כְּשֶׁאוֹמֵר הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר רְצֵה, אֵינוֹ רַשַּׁאי לַעֲלוֹת [מָגֵן אַבְרָהָם (סק״מ) בְּשֵׁם רַדְבַּ״ז (סי׳ אלף שסד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]. [א]אָמְנָם הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״נ) מְפַקְפֵּק בְּעִקַּר הֶתֵּר זֶה שֶׁל הֶפְסֵק בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה אֲפִלּוּ בְּאָמְרוּ לוֹ עֲלֵה, דְּאַף עַל גַּב דִּתְפִלָּה דְּרַבָּנָן הִיא, מִכָּל מָקוֹם אֶפְשָׁר דְּהֶעֱמִידוּ חֲכָמִים דִּבְרֵיהֶם אֲפִלּוּ בִּמְקוֹם עֲשֵׂה, וְכֵן דַּעַת הַגָּאוֹן יַעְבֵּ״ץ בְּסִדּוּרוֹ (בית יעקב, שער המפקד מוסף לג׳ רגלים, הל׳ נשיאת כפים אות יב) שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה לִנְשִׂיאַת כַּפַּיִם כְּשֶׁעוֹמֵד בִּבְרָכָה אַחֶרֶת, אִם לֹא שֶׁהִגִּיעַ בִּתְפִלָּתוֹ לִמְקוֹם בִּרְכַּת כֹּהֲנִים שֶׁאָז דַּעְתּוֹ שֶׁמֻּתָּר לוֹ לַעֲקֹר רַגְלָיו וְלַעֲלוֹת לַדּוּכָן, שֶׁבִּמְקוֹם זֶה לֹא מִקְרֵי הֶפְסֵק, שֶׁהוּא מֵעֵין שִׂים שָׁלוֹם. [וְהִנֵּה כְּשֶׁמְּשַׁעֵר בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה שֶׁיַּגִּיעַ אָז לְאוֹתוֹ מָקוֹם בְּשָׁוֶה עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, צָרִיךְ לִזָּהֵר לַעֲקֹר רַגְלָיו קְצָת לְצַד הַדּוּכָן בְּעֵת שֶׁמַּתְחִיל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר רְצֵה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה]. וְגַם זֶה דַּוְקָא אִם הוּא מֻבְטָח שֶׁלֹּא תִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ וְיַחֲזֹר לִתְפִלָּתוֹ, וּבְלָאו הָכִי אָסוּר בְּכָל גַּוְנֵי לְהַפְסִיק בִּתְפִלָּה, זֶהוּ תֹּכֶן דְּבָרָיו שָׁם עַיֵּן שָׁם: **כט** (קז) **נוֹשֵׂא כַּפָּיו.** וְאִם רוֹאֶה שֶׁכְּשֶׁיַּעֲלֶה לַדּוּכָן

בֵּאוּר הֲלָכָה

הֲלֹא בְּאֹפֶן זֶה מוּטָב הָיָה שֶׁיַּעֲלוּ כֻּלָּם וְיַעֲנוּ אָמֵן הַנָּשִׁים וְהַטַּף דִּיקַיְּמוּ הַכֹּהֲנִים מִצְוַת עֲשֵׂה דְּאוֹרַיְתָא שֶׁל נְשִׂיאַת כַּפַּיִם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם יַעֲלֶה רַק אֶחָד לְדַעַת אֵיזֶה פּוֹסְקִים הוּא רַק מִצְוַת עֲשֵׂה מִדְּרַבָּנָן. אֲבָל בֶּאֱמֶת זֶה אֵינוֹ, דְּבְנִדּוֹן דִּידָן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (מש״ז ס״ק כב) כָּל עִקָּרוֹ שֶׁל הַנְּשִׂיאַת כַּפַּיִם הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן בְּעָלְמָא, דַּהֲרֵי אֵין כָּאן שׁוּם יִשְׂרָאֵל הָאוֹמֵר לוֹ לְבָרְכוֹ, [וּמַה דִּכְתִיב (שם) 'אָמוֹר לָהֶם' וְתַרְגּוּם אוּנְקְלוֹס כַּד יֵימְרוּן לְהוֹן, הוּא רַק כַּד יֵימְרוּן יִשְׂרָאֵל אוֹ אֲפִלּוּ הַמַּקְרֵא כֹּהֵן בִּשְׁלִיחוּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה שָׁם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן שֶׁכֻּלָּם כֹּהֲנִים וְהַכֹּהֵן הוּא הַמַּקְרֵא], **וּמִכָּל מָקוֹם אַכַּתִּי צָרִיךְ עִיּוּן:**

כז * וְאִם הוֹסִיף וְכוּ׳. לִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּדַוְקָא אִם גַּם זֶה הָיָה בִּפְרִיסַת כַּפַּיִם וּכְהַאי גַּוְנָא כָּל הַדְּבָרִים הַמְעַכְּבִין בִּנְשִׂיאַת כַּפַּיִם וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּסָעִיף י״ד (סק״נ), זֶה מִקְרֵי הוֹסָפָה עַל הַמִּצְוָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֶׁבֵּרַךְ שֶׁלֹּא בִּנְשִׂיאַת כַּפַּיִם אוֹ שֶׁלֹּא בְּהַחְזָרַת פָּנִים וּכְהַאי גַּוְנָא, זֶה אֵין מִקְרֵי הוֹסָפָה, כִּי אִם בְּרָכָה בְּעָלְמָא, **וְכֵן כָּתַב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ הַגְּרַ״ז** (סעיף מ), עַיֵּן שָׁם. **וְכֵן מוּכָח בְּחִדּוּשֵׁי רַשְׁבָּ״א** סֻכָּה ל״א (ריטב״א לא: ד״ה אמר מר) דְּדַוְקָא בִּפְרִיסַת כַּפַּיִם, עַיֵּן שָׁם. וּמִסְתַּמָּא הוּא הַדִּין שְׁאָרֵי דְּבָרִים הַמְעַכְּבִין בִּנְשִׂיאַת כַּפַּיִם, דְּמַאי שְׁנָא. **אָמְנָם מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ם מַשְׁמַע שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵיהֶם,** שֶׁהֲרֵי כָּתַב בְּפֶרֶק י״ד מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה דִּין י״ב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אֵין הַכֹּהֲנִים רַשָּׁאִין בְּכָל מָקוֹם לְהוֹסִיף בְּרָכָה עַל שְׁלֹשֶׁת הַפְּסוּקִים כְּגוֹן 'ה׳ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם' וְגוֹ׳ (דברים א יא) וְכַיּוֹצֵא בָּהּ, לֹא בְּקוֹל רָם וְלֹא בְּלַחַשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד ב) 'לֹא תוֹסִיפוּ עַל הַדָּבָר' וְגוֹ׳. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. הֲרֵי דִּלְדִידֵהּ עוֹבְרִים עַל 'בַּל תּוֹסִיף' כְּשֶׁמְּבָרֵךְ בְּלַחַשׁ, אַף עַל גַּב דְּקוֹל רָם הוּא לְעִכּוּבָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף י״ד (ס״ק נ, נג), וּמִסְתַּמָּא דִּלְדִידֵהּ הוּא הַדִּין בְּלֹא פְּרִיסַת כַּפַּיִם וּכְהַאי גַּוְנָא גַּם כֵּן עוֹבֵר, **וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

ל * מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מוּם וְכוּ׳. עַיֵּן ט״ז (ס״ק כו) **שֶׁכָּתַב דְּכָל הַנְהוּ שֶׁאֵינָם**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(פ) אַחֲרוֹנִים: **כח** (פא) **וַאֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ צִבּוּר גּוּפָא שֶׁנּוֹשְׂאִין כַּפַּיִם בְּשַׁחֲרִית וּמוּסָף בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב, מִכָּל מָקוֹם לֵית עָלָיו חִיּוּבָא מִן הַתּוֹרָה לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם, וְאַף עַל פִּי כֵן לְעִנְיַן בְּרָכָה פָּשׁוּט דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף,** עַיֵּן שָׁם בִּתְשׁוּבַת מַהֲרַ״ם מִינְץ סִימָן י״ב (אות ב): **(פב)** פְּרִי מְגָדִים בְּסִימָן זֶה (א״א סק״ג): **(פג) דַּוְקָא אִם מֻבְטָח לוֹ שֶׁיַּחֲזֹר לִתְפִלָּתוֹ, וְאִם אֵין מֻבְטָח לֹא יַפְסִיק,** כְּמוֹ בִּשְׁלִיחַ צִבּוּר. **וְאִם אָמְרוּ לוֹ קֹדֶם רְצֵה עֲלֵה, צָרִיךְ לַעֲלוֹת,** דְּעוֹבֵר בַּעֲשֵׂה [פְּרִי מְגָדִים (א״א סק״מ)]: **(פד) וַאֲפִלּוּ אֵין מֻבְטָח צָרִיךְ לְהַפְסִיק וְלַעֲלוֹת אִם אָמְרוּ לוֹ,** מִשּׁוּם דְּעוֹבֵר בַּעֲשֵׂה אִם אֵינוֹ עוֹלֶה [דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם סכ״ח)]:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (סמ״ג) כתב: וכן כהן העומד בתפלה ואמרו לו לעלות לדוכן או ליטול ידיו צריך להפסיק ולעלות אפילו יש שם כהנים אחרים ואם לא אמרו לו אינו פוסק אם יש שם כהנים אחרים, ואם אין שם כהנים אחרים פוסק ועולה כדי שלא תתבטל נשיאת כפים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah